

Michel Claise en Jan Nolf, de onderzoeksrechter en de justitiewatcher

‘De fraudebestrijding van de regering-Michel is een regelrechte ramp’

‘Liever dan lastige fraudeprocessen te voeren, pakt het parket de kruimeldieven aan’, zegt erevrederechter Jan Nolf, die een ‘stille staatsgreep van de uitvoerende macht’ ontwaart. Onderzoeksrechter Michel Claise gaat nog een stap verder: ‘Minister van Justitie Koen Geens wil de rechterlijke macht breken.’ **HAN RENARD EN KRISTOF CLERIX, FOTO'S HATIM KAGHAT, ILLUSTRATIE ROBERT CARTER**

Jan Nolf (65) en Michel Claise (59) worden door de stichting P&V in de bloemetjes gezet vanwege hun niet aflatende inzet voor ‘de bescherming van de gelijkheid van alle burgers voor de wet’, ‘de onafhankelijkheid van het gerecht tegenover de macht van het geld’ en ‘de bescherming van de democratische rechtsstaat’. De West-Vlaamse vrederechter is sinds zijn vervroegd pensioen een bijzonder kritische justitiewatcher, de Franstalige Brusselse onderzoeksrechter voert vanuit het Brusselse justitiepaleis zijn vaak eenzame strijd tegen de financiële misdaad.

MICHEL CLAISE: ‘Ik heb onvoorstelbare praktijken blootgelegd, waarvan ik vrees dat ze op den duur heel de samenleving zullen onderuithalen. Er gaan gigantische geldsommen om in de financiële misdaad. Toch bestrijdt de politiek het fenomeen met veel te weinig daadkracht. De regering-Michel is een regelrechte ramp op het gebied van de strijd tegen de georganiseerde financiële criminaliteit.’

De Bijzondere Belastinginspectie heeft het eerste kwartaal van 2016 wel 228 miljoen euro geïnd in de strijd tegen fiscale fraude. De overheid verwacht een recordjaar.

MICHEL CLAISE: Er is geen enkele reden om victorie te kraaien. Dat recordbedrag is het gevolg van het feit dat de fiscale fraude in omvang blijft toenemen. Bovendien gaat het hier om het resultaat van operaties die lang geleden in gang zijn gezet. Intussen schaft de regering wel de diensten af die strijden tegen btw-carrousels. Dat zal tot catastrofes leiden. De fiscale administratie loopt op haar tandvlees. Belastingambtenaren zitten met de handen in het haar. Of neem de kaaimantaks (de belasting op verborgen

vermogens in het buitenland, nvdr): boerenbedrog!

De regering heeft bedragen in de begroting ingeschreven die ze nooit kan ophalen. Ik kan in twee secon-

‘Wie geld heeft, kan in België zijn juridische maagdelijkheid kopen.’

Michel Claise

den uitleggen hoe je die kaaimantaks moet omzeilen. Het is kinderspel.

Hoe gevaarlijk is al die financiële fraude voor de samenleving?

CLAISE: Ik vrees dat de corruptie op termijn heel de wereld in haar greep krijgt. Kijk naar de ons omringende landen. In het Rusland van Poetin zijn 800 banken gecreëerd louter en alleen om geld wit te wassen. Tachtig procent van de privébedrijven is er in handen van de maffia. Ook Turkije is door en door corrupt. In Italië wordt 35 procent van de privéleningen door de maffia verstrekt en is de helft van de economie aan de maffia gelieerd. Griekenland: corrupt van boven tot onder. Als je medische zorg wilt krijgen, moet je iemand omkopen.

In België had je corruptieschandalen zoals Agusta en de Regie der Gebouwen. Waren dat uitzonderingen?

CLAISE: Nee, ook in België is corruptie wijdverbreid. Maar in een heleboel zaken komt het niet tot een proces. Het grote probleem bij corruptie blijft de opsporing. Corruptie wordt vaak pas ontdekt als een getuige ze wil aangeven.

Hoe staat het met de bescherming van klokkenluiders in België?

CLAISE: Die is onbestaande.

JAN NOLF: En dat is pijnlijk. Zeker als je dat vergelijkt met de manier waarop de politie wordt beschermd. In de zaak-Jonathan Jacob kregen de zogenaamde 'bottinekes' codenamen. Pas heel laat in de procedure werden ze in de processtukken met naam en toenaam genoemd. **Financiën onderzoekt de mogelijkheid om bankinformatie te kopen van klokkenluiders. Goed idee?**

CLAISE: Als de informatie verband houdt met een strafrechtelijk dossier, is dat eigenlijk een vorm van corruptie. Duitsland heeft bankfunctionarissen uit Liechtenstein betaald om bankgegevens vrij te geven. Dat beschouw ik als corruptie van staatswege. Justitie werkt natuurlijk al met betaalde tipgevers. De namen

van de twee Tunesiërs die André Cools hebben neergeschoten, heeft justitie in handen gekregen dankzij een tipgever. Die heeft daarvoor destijds 10 miljoen Belgische frank opgestreken. Maar het is op ethisch vlak een lastig debat.

Stel dat België de gelekte documenten van de Panama Papers kan kopen?

NOLF: Het is zoals met het inzetten van burgerinfiltranten: ik ben daar vierkant tegen. Ik pleit voor ethiek in het recht. Met burgerinfiltranten kunnen de zaken snel uit de hand lopen. Dat is in het verleden bewezen. De procureur-generaal van Brussel pleit nu opnieuw voor de inzet van burgerinfiltranten in terreurbestrijding. Ik geloof daar niet in. Justitie neemt dan zelf deel aan delicten en strafbare handelingen. Uit ervaring weten we dat daar brokken van komen. **De Gentse BBI-directeur Karel**

Anthonissen wil 61.546 regularisatiedossiers opnieuw tegen het licht houden. Is dat een goed plan?

CLAISE: Het parket kan niet eens de huidige werklast van zo'n 500 financiële dossiers aan. Die 61.000 dossiers gaan recht de vuilnisbak in. Tegen zware inbreuken dien je alle middelen in te zetten, maar aan die regularisatiedossiers moet je geen energie meer verspillen.

Wat dan met banken die offshoreconstructies hielpen opzetten? Waarom gaat u niet achter de voormalige bestuurders van Dexia aan?

CLAISE: Ik moet als onderzoeksrechter werken met de dossiers die men mij toevertrouwt. Dat ligt aan het beleid van het parket, én aan de politiek.

NOLF: In de totstandkoming van de verruimde wet op de minnelijke schikking – de beruchte afkoopwet waarmee de Bel- ►

► gisch-Oezbeekse zakenman Patokh Chodiev zijn vervolging afkocht – kon je zien aan welke zaken het parket voorrang geeft. Liever dan lastige fraudeprocessen te voeren, pakt het parket de kruimeldieven aan. Dat is veel makkelijker.

De afkoopwet is deze zomer door het Grondwettelijk Hof teruggefloten omdat er geen onafhankelijke rechter aan te pas komt. Hij kan dus niet meer worden toegepast. Topmagistraat Yves Liégeois vraagt zich ondertussen af hoe het parket nog geloofwaardig met advocaten over een schikking kan onderhandelen als uiteindelijk een rechter moet oordelen of de deal doorgaat.

NOLF: Yves Liégeois heeft een fundamenteel probleem met rechters en dat is een onrustwekkende gedachte.

CLAISE: Klopt.

NOLF: We evolueren naar een autoritaire vorm van justitie. Het Openbaar Ministerie, dat deel uitmaakt van de uitvoerende macht, is bezig met een stille staatsgreep. Daardoor wordt artikel 40 van de grondwet ondergraven. Dat stelt dat de rechterlijke macht door de hoven en de rechtbanken wordt uitgeoefend. We hebben de GAS-boetes – de administratieve boetes voor de verstrooide mensen die hun vuilnisbak te vroeg buitenzetten – en we hebben de afkoopwet – de GAS-boete voor luxepaardjes. In beide gevallen is de rechter vervangen: door een ambtenaar bij de GAS-boetes, door het Openbaar Ministerie bij de afkoopwet. Dat is mijn fundamentele probleem met de afkoopwet. Er komt geen onafhankelijke rechter aan te pas die oordeelt of de voorgestelde afkoop fair is. Daardoor komt de afkoopwet in de praktijk neer op wettelijk georganiseerde onrechtvaardigheid.

CLAISE: Daar ben ik het volledig mee eens.

NOLF: Yves Liégeois heeft in een rondzendbrief van 30 mei 2012 vastgelegd welke vormen van corruptie afkoopbaar zijn. Ik vind zulke praktijken onethisch. Het is bovendien ook niet de taak van Yves Liégeois om zo'n lijst op te stellen. Dat is de taak van de wetgever, waarna de rechter moet kunnen oordelen of de schikking 'fair en evenwichtig' is.

CLAISE: In dezelfde lijn zitten de plannen om de onderzoeksrechter af te schaffen. Minister van Justitie Koen Geens heeft daarvoor onder anderen Yves Liégeois als expert in de arm genomen.

Waarom wil minister Geens de onderzoeksrechter afschaffen?

'Ik kan in twee seconden uitleggen hoe je de kaaimantaks moet omzeilen.'

Michel Claise

van de democratie. De scheiding der machten vormt immers de hoeksteen van onze democratie.

In andere landen lukt het toch ook zonder onderzoeksrechter?

CLAISE: Nee hoor, het lukt niet. De Zwitsers hebben hun onderzoeksrechters afgeschaft en daar hebben ze vandaag veel spijt van. Ik maak me zorgen. Deze regering wil de rechterlijke macht onderwerpen. Jean de Codt, de Eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, heeft dat op televisie gezegd. Ik ben het met hem eens.

Jean de Codt zei dat België een schurkenstaat dreigt te worden.

NOLF: Ik heb geen enkel vertrouwen in de uitspraken van Jean de Codt. Die man is de verpersoonlijking van een corporatistische, ivorentorenjustitie. De Codt heeft carrière gemaakt via het parket. Hij is ook lid van Opus Dei en heeft een autoritaire filosofie. Als zulke mensen de barricaden opgaan om Koen Geens de wacht aan te zeggen, ben ik geneigd de kant van Geens te kiezen. Geens is de eerste minister van Justitie die tegen dat soort magistraten durft te zeggen dat ze ongelijk hebben en die weigert hen een blanco cheque te geven.

U oordeelt positiever over Koen Geens dan Michel Claise?

NOLF: Ik geef Geens net een voldoende. Maar de afkoopwet is een absolute blunder.

Die heeft hij toch niet bedacht?

NOLF: Nee, maar als hij die wet tijdig had gerepareerd, zou de publieke opinie vandaag minder geschokt reageren op de juridische en politieke gevolgen van het zogenaamde Kazachgate (de perikelen rond Chodiev en ex-Senaatsvoorzitter Armand De Decker (MR) die zou hebben aangedrongen op een versnelde invoering van de verruimde afkoopwet, nvdr). Dan had de politiek tenminste haar verantwoordelijkheid genomen. Wat nu gebeurt, is een voorspelde ramp.

CLAISE: Hij wil de rechterlijke macht breken. Rechterlijke bevoegdheden in criminele zaken volledig overhevelen naar het parket – en dus naar de uitvoerende macht – betekent het einde

Gevolg? Het vertrouwen in justitie en politiek zakt verder weg.

CLAISE: In de grond is die afkoopwet niet eens zo'n slechte wet. Ik heb begrip voor de ethische bezwaren, maar soms heb je een onbillijke wet nodig om erger te voorkomen. Wie geld heeft, kan in België zijn juridische maagdelijkheid kopen, dat klopt. Met de afkoopwet komt het niet tot een proces en dus ook niet tot een strafblad. En dat is niet netjes, maar het is wel een uitstekende zaak voor de Belgische schatkist.

Michel Claise (boven) en Jan Nolf.

NOLF: De afkoopwet was aanvankelijk bedoeld voor kleine fraudeurs. De parketten zouden daardoor meer tijd en mensen kunnen inzetten voor de jacht op de grote vissen. Maar in de praktijk is het net andersom uitgepakt.

De beruchte deal met Chodiev, was die nou wettig?

CLAISE: Ik weet het niet. Die deal van 23 miljoen euro is gesloten vóórdat de reparatiewet in werking trad en strikt juridisch is er misschien een probleem qua timing. Maar ik geloof niet dat de magistraten bewust in de fout zijn gegaan of Chodiev hebben willen bevoordelen. En stel nu nog dat er in de procedure iets onwettigs is gebeurd: we gaan Cho- ►

► diev die 23 miljoen toch niet teruggeven? Je moet soms ook praktisch durven zijn. Laten we onze energie in actuele, lopende dossiers stoppen.

NOLF: Goed, maar uit een opiniepeiling van de VRT bleek dat 8 op de 10 Vlamingen het onrechtvaardig vinden dat rijke mensen hun proces kunnen afkopen, terwijl kruimeldieven soms drie maanden gevangenisstraf krijgen. Justitie concentreert buitensporig veel mankracht en middelen voor kleine delicten, tot en met nultolerantie voor cannabisgebruikers in Antwerpen. Mensen waar niemand last van heeft en die de staat niets kosten. Maar georganiseerde financiële fraude laat ze ongemoeid. Die mensen komen weg met een afkoopsom. Het is zuivere klassenjustitie. Die manifeste onrechtvaardigheid verklaart mede waarom mensen hun heil zoeken bij valse profeten en populistten van alle slag.

CLAISE: Het wordt hoog tijd dat mensen in opstand komen. Ze zijn naar mijn gevoel veel te braaf. De regering zet het mes in de sociale zekerheid, en intussen verdwijnt jaarlijks 35 miljard euro vanuit België naar belastingparadijzen. Maar er broeit wel iets. Ik geef vaak lezingen over belastingfraude en financiële criminaliteit en ik voel dat de verontwaardiging groeit. Aan Franstalige kant vertaalt zich dat in het succes van de PTB.

NOLF: Ik heb niets tegen de PTB.

CLAISE: (*lacht*) Ik ook niet. Maar ik denk dat we niet kunnen wachten tot na de volgende verkiezingen. Burgers zouden zich moeten organiseren om nu al druk uit te oefenen op de regering. Ik hoop echt dat zo'n burgerbeweging opstaat. Om van daar de stap te zetten naar een politieke partij zoals Podemos in Spanje? Waarom niet?

NOLF: Ik heb groot vertrouwen in de burger. Ik geloof niet dat alles naar de verdoemenis gaat. Mensen zijn verontwaardigd en worden steeds mondiger.

Wat moet er veranderen bij justitie?

NOLF: Om te beginnen moet er meer verantwoordelijkheidszin komen. Bij justitie wordt nooit iemand voor zijn verantwoorde-

lijkheid geplaatst als er iets misloopt. Het probleem is níét alleen een gebrek aan middelen. Het gaat ook om een mentaliteit.

CLAISE: Bij onderzoeksrechters ligt dat toch anders. Wij zijn altijd op onze hoede. Als we een fout maken, heeft ons onderzoek er gelegen. Een aanhouding, een inbeslagname: ik moet alles goed motiveren. Terecht, het gaat om zware inbreuken in iemands privéleven. Maar die controle dreigt te verdwijnen. Minister Geens stelt voor om de motivatie van het bevelschrift af te schaffen. Stel je voor: dan kun je iemand in de gevangenis gooien zonder te zeggen waarom.

Nog een uitdaging bij justitie, gelet op de terreurdreiging, is de balans tussen veiligheid en vrijheid. Zit die nog wel goed?

NOLF: Daarover ben ik erg ongerust. Ik wéét wat terrorisme is. Acht uur voor

'De plannen van de N-VA in verband met de noodtoestand, dié zijn pas een gevaar voor de rechtsstaat.'

Jan Nolf

de aanslagen van 22 maart ben ik op Zaventem geland. En dat was niet de enige keer dat terrorisme voor mij heel dichtbij kwam. In 1984 heb ik in de vroege uurtjes nog voor het rokende puin gestaan van het Liberaal Studiecentrum, waar ik als toenmalig politiek secretaris kantoor hield. De Cellules Communistes Combattantes (CCC) hadden er een aanslag gepleegd. Ik herinner me die loden jaren tachtig nog zeer goed. We zijn ze als rechtsstaat gelukkig zonder kleerscheuren doorgekomen, onze democratische fundamenten zijn niet aangetast. Vandaag maken we opnieuw zo'n periode mee. We moeten zorgen dat we het democratisch evenwicht bewaren, anders lopen we de terroristen achterna. En dat is net wat zij willen. Ik pleit ervoor het jihadistisch terrorisme is géén gevaar voor de rechtsstaat. De plannen van de N-VA in verband met de noodtoestand – eerst handelen, pas daarna controleren – dié zijn pas een gevaar voor de rechtsstaat. Ze lijken ontworpen voor een permanente uitzonderingstoestand. Die devaluatie van de democratie is onverdedigbaar.

Heeft het gerecht correct gereageerd op de aanslagen in Brussel?

CLAISE: Voor de strijd tegen terrorisme heb je drie dingen nodig: kennis van zaken, de nodige middelen en geluk. Dat laatste ontbrak ons. We weten niet waar of wanneer, maar we weten allemaal dat er nieuwe aanslagen zullen volgen in Europa. We zullen nooit alles kunnen tegenhouden. Wel kunnen we op een aantal vlakken nog vooruitgang boeken. Het onderzoek naar de financiering van terrorisme bijvoorbeeld. Dat komt in België zachtjesaan op gang – denk aan onderzoek naar bankrekeningen van moskeeën – maar er is nog werk aan de winkel. Nog een heel andere uitdaging is de strijd tegen het cyberterrorisme.

Vreest u een aanslag via het internet?

CLAISE: Criminele cyberaanvallen zijn al dagelijkse kost. Stel je voor dat die niet meer door ordinaire criminelen

Jan Nolf

1951: geboren in Torhout.

1970-1976: studie rechten en criminologie (Universiteit Gent).

1985-1986: nationaal voorzitter PVV-jongeren.

1976-1987: advocaat.

1987-2011: vrederechter in het kanton Roeselare.

2011: vervroegd pensioen, uit onvrede met de gang van zaken bij Justitie.

Sindsdien auteur, columnist en commentator voor tal van media, op zijn weblog www.just-watch.be en op Twitter (@Nolfjan)

November 2016: publicatie van *De kracht van rechtvaardigheid*. Voorheen schreef Nolf onder meer *Kwetsbaren in het nieuwe recht*.

Michel Claise

1957: geboren in Brussel.

1975-1979: studie rechten (ULB).

1979-1999: advocaat.

2001: Claise volgt Jean-Claude Leys op als onderzoeksrechter in Brussel.

2001-2016: legt zich als onderzoeksrechter toe op de strijd tegen financiële criminaliteit. Werkte onder meer in beruchte dossiers UBS en HSBC.

2006: debuteert als romanschrijver met *Salle des pas perdus*.

2015: publicatie van het ophefmakende boek *Essai sur la criminalité financière, Le club des Cassandre*.

Onderzoeksrechter of rechter van het onderzoek?

Vandaag beschikken onderzoeksrechters over een heel gamma aan maatregelen om proportioneel in te grijpen in het privéleven van verdachten. Mogen ze voortaan enkel nog 'ja' of 'nee' antwoorden op de maatregelen die het parket voorstelt, en verdwijnt zo de mogelijkheid om voor dezelfde waarheidsvinding alternatieven naar voren te schuiven?

Om na te gaan hoe de strafprocedure efficiënter kan, liet minister van Justitie Koen Geens een expertenwerkgroep oprichten, met daarin onder meer de Antwerpse advocaat-generaal Yves Liégeois. In een nota van dertig bladzijden maakte de werkgroep voor de zomer haar ideeën voor zo'n nieuw wetboek van strafverdring over aan de regering. Een van de gevoeligste thema's gaat over de onderzoeksrechter. Liégeois & co. bevelen aan

om die functie af te schaffen.

Vandaag is het zo dat de onderzoeksrechter – die onafhankelijk is en geen deel uitmaakt van het openbaar ministerie – bij een strafrechtelijk onderzoek à charge en à décharge elementen vergaart over de verdachte. Het parket komt in het strafonderzoek pas in actie nadat de onderzoeksrechter zijn werk heeft gedaan. Hij bezorgt het dossier met alle feiten aan het parket, dat vervolgens aan de raadkamer

vraagt om de verdachte te vervolgen of buiten vervolging te stellen.

In het nieuwe systeem zou het parket de leiding krijgen over het strafonderzoek. Om de onpartijdigheid te garanderen, zou een 'rechter van het onderzoek' wel nog toezicht houden.

In zijn recente beleidsverklaring gaf Geens te verstaan dat hij het expertenverslag 'in aanmerking' zal nemen. Woordvoester Sieghild Lacoere: 'De minister onderzoekt verder het voorstel van de experts om de taak van de onderzoeksrechter te focussen op het toestaan van bijzondere onderzoeksmaatregelen – zoals huiszoeking, telefoontap en voorlopige hechtenis. Daarbij

zou de onderzoeksrechter inderdaad niet meer de leiding van het onderzoek hebben. Het voordeel van dat voorstel is dat de onderzoeksrechter geen dubbele taak meer heeft, namelijk leider én rechter van het onderzoek. Zo kan hij meer aandacht besteden aan die tweede taak: bewaker van rechten en vrijheden. Het nadeel van het voorstel zou kunnen zijn dat de rechter vervreemdt van het onderzoek, dat alleen door het parket zou worden gevoerd. Om die vervreemding te voorkomen moet het, in de logica van dit voorstel, steeds dezelfde rechter zijn die in een bepaald dossier de bijzondere maatregelen toestaat.'

gebeuren maar door terroristen. In Australië is iemand erin geslaagd met zijn pc de koers van een vliegtuig te veranderen. Wat als zo iemand een toestel laat crashen op een kerncentrale? Wat als men bankgegevens gaat vernietigen en de elektronische communicatie lamlegt? Dat kan leiden tot de vernietiging van onze economie. Russische maffiosi zijn nu al in staat om dat te doen. Beeld je de dag in waarop cyberterroristen onze planeet overnemen. Stel je voor dat schurkenstaten niet langer terroristen opleiden met kalasjnikovs en semtex, maar met cyberwapens.

Is België daarop voorbereid?

CLAISE: Helemaal niet. Integendeel: de computer crime units van de federale politie worden ontmanteld. Terwijl dat net het type speurder is dat we vandaag massaal moeten opleiden.

De Burgerschapsprijs van de Stichting P&V wordt uitgereikt op woensdag 23 november in de KVS. De Stichting P&V ondersteunt actief burgerschap en komt op tegen de sociale uitsluiting van jongeren. De jaarlijkse Burgerschapsprijs wil personen, initiatieven of organisaties bekronen die zich in België of in het buitenland inzetten voor een open, democratische en tolerante samenleving.

KNACK Roeselare vs Volley Haasrode Leuven

zaterdag 3 december om 20.30 uur
Internationale Sporthal Schiervelde Roeselare

VOLLEYTEAM KNACK ROESELARE
WORDT GESTEUND DOOR

reservatie tickets
www.knackvolley.be

reservatie viparrangementen
bel 051 23 89 35 tijdens kantooruren
of vip@knackvolley.be

meer info
www.knackvolley.be

